

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valitsus
määrus
algtekst-terviktekst
01.04.2023
RT I, 22.03.2023, 19

Vilsandi rahvusparki kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 17.03.2023 nr 29

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1, § 11 lõike 1 ja § 12 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Vilsandi rahvusparki kaitse-eesmärk

(1) Vilsandi rahvusparki² (edaspidi *kaitseala*) eesmärk on kaitsta:

1) Lääne-Eesti saarestiku rannikumaastiku ja -mere loodust, sealhulgas looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike, lindude pesitsus-, sulgimis-, talvitus-, toitumis- ja rändepeatuspaiku ning kultuuripärandit, sealhulgas rahvakultuuri, pärandmaastikke, taluarhitektuuri ja asustusstruktuuri, tagades nende säilimise, taastamise, uurimise ja tutvustamise;

2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on veealused liivamadalaad (1110)³, liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluided) (2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluided) (2130*), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), vähekuni keskoitelised kalgiveelised järved (3140), jõed ja ojad (3260), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid) (6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), puisniidud (6530*), siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-möökhuga (7210*), nõrglubja-allikad (7220*), liigirikkad madalsood (7230), plaatlood (8240*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning rusukallete ja jäärakute metsad (9180*);

3) kaitsealuseid liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab II lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), hallhüljes (*Halichoerus grypus*), soohilakas (*Liparis loeselii*), saaremaa robirohi (*Rhinanthus rumelicussubsp. osiliensis*) ja madal unilook (*Sisymbrium supinum*);

4) kalaliiki, keda nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab II lisas, ja tema elupaiku. See liik on jõesilm (*Lampetra fluviatilis*);

5) kaitsealuseid loomaliike ja nende elupaiku. Need liigid on kõre (*Bufo calamita*) ja kirjukaan (*Hirudo medicinalis*);

6) kaitsealuseid taimeliike ja nende elupaiku. Need liigid on püramiid-koerakäpp (*Anacamptis pyramidalis*), meripuju (*Artemisia maritima*), pruun raunjalg (*Asplenium trichomanes*), müür-raunjalg (*Asplenium rutamuraria*), oja-haneputk (*Berula erecta*), varjuluste (*Bromus benekenii*), roheline hiidkupar (*Buxbaumia viridis*), randtarn (*Carex extensa*), valge tolmphea (*Cephalanthera longifolia*), punane tolmphea (*Cephalanthera rubra*), taani merisalat (*Cochlearia danica*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), vaheline lõokannus (*Corydalis intermedia*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnatasubsp. cruenta*), saaremaa sõrmkäpp (*Dactylorhiza osiliensis*), Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*), müürkevadik (*Draba muralis*), rand-orashein (*Elymus farctus*), rand-ogaputk (*Eryngium maritimum*), tugev kurdõhik (*Exsertothea crispata*), mets-aruhein (*Festuca altissima*), läikiv kurereha (*Geranium lucidum*), harilik luuderohi (*Hedera helix*), harilik muguljuur (*Herminium monorchis*), loim-vesipaunikas (*Hydrocotyle vulgaris*), mägi-naistepuna (*Hypericum montanum*), väike käopõll (*Listera cordata*), silmjärvikas (*Littorella uniflora*), ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), jumalakäpp (*Orchis mascula*), arukäpp (*Orchis morio*), tõmmu käpp (*Orchis ustulata*), ogane astelõhnajalg (*Polystichum aculeatum*), laukapuu (*Prunus spinosa*), randkesakann (*Sagina maritima*), hanepaju (*Salix repens*), liht-randpung (*Samolus valerandi*), mustjas sepsikas (*Schoenus nigricans*), lääne-sõlmhein (*Spergularia media*), rand-soodahein (*Suaeda maritima*), harilik jugapuu (*Taxus baccata*), lamav ristik (*Trifolium campestre*) ja pisikannike (*Viola pumila*);

7) kaitsealuseid samblikuliike ja nende elupaiku. Need liigid on sire varjusamblik (*Chaenotheca gracilenta*), võrk-nuisamblik (*Sclerophora peronella*) ja valge vahasamblik (*Squamarina lentigera*);

8) kaitsealuseid seeneliike ja nende elupaiku. Need liigid on lilla mütsnarmik (*Bankera violascens*) ja kährikseen (*Sparassis crispa*);

9) kaitsealuseid linnuliike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on nõmmekiur (*Anthus campestris*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), kassikakk (*Bubo bubo*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus*), laululuik (*Cygnus cygnus*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), räusktiir (*Hydroprogne caspia*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), väikekajakas (*Larus minutus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), väikekoskel (*Mergus albellus*), kirjuhakk (*Polysticta stelleri*), täpikhuik (*Porzana porzana*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), väketiir (*Sterna albifrons*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) ja vööt-pöösälind (*Sylvia nisoria*);

10) kaitsealuseid linnuliike ja nende elupaiku. Need liigid on alk (*Alca torda*), randkiur (*Anthus petrosus*), kivirullija (*Arenaria interpres*), merivart (*Aythya marila*), merirüdi (*Calidris maritima*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), krüüsel (*Cheppus grylle*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), ristpart (*Tadorna tadorna*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*);

11) linnuliike ja nende elupaiku. Need liigid on sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), hallhani (*Anser anser*), tuttvart (*Aythya fuligula*), sõtkas (*Bucephala clangula*), aul (*Clangula hyemalis*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), merisk (*Haematopus ostralegus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*) ja hahk (*Somateria mollissima*);

12) kaitstavat looduse üksikobjekti Kuralase tamme.

(2) Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks loodusreservaadiks, 21 sihtkaitsevööndiks ja kuueks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Saare maakonnas Saaremaa vallas Abaja, Atla, Austla, Eeriksaare, Kalmu, Karala, Kiirassaare, Kuralase, Kurevere, Kuusnõmme, Kõruse, Kõruse-Metsaküla, Loona, Lümända-Kulli, Neeme, Oju, Rootsiküla, Undva ja Vilsandi külas ning Kihelkonna alevikus.

(2) Kaitseala välis- ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas 1⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas⁵ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk

Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud loodusreservaadis ning § 15 lõike 1 punktis 3 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(2) Lõike 1 tähenduses loetakse kaitsealal viibimiseks ka kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusi sihtkaitsevööndis. Viibimise ajalise piiranguid ei kohaldata järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ja jahipidamisel kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud õuemaal ning kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkke tegemine väljaspool õuemaad ning selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ning kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

(4) Kaitsealal on lubatud:

1) sõidukiga ja maastikusõidukitest ATV-ga sõitmine teedel, välja arvatud mootorsõidukiga sõitmine Harilaiu sihtkaitsevööndis Harilaiu parklast läänesuunas Harilaiu poolsaarele, kuid mootorsõiduki keeld ei rakendu järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul rahvuspargi tutvustamisel;

2) jalgrattaga sõitmine radadel;

3) kaitseala valitseja nõusolekul sõidukiga sõitmine väljaspool teid kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekoguni viimisel;

4) punktides 1–3 nimetatuta juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, metsa- ja põllumajandustöödel, Kuusnõmme poolsaarelt Vilsandile kulgeva tee laidudevahelisel merealal, Kuusnõmme poolsaarelt Vilsandile kulgeva jäätee rajamisel ja hooldamisel ning muul juhul kaitseala valitseja nõusolekul.

(5) Kaitseala veealal on lubatud ujuvvahendiga sõitmine, arvestades järgmisi erisusi:

1) keelatud on ujuvvahendiga sõitmine Harilaiu sihtkaitsevööndis Laialepa lahes, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel;

2) keelatud on ujuvvahendiga sõitmine § 15 lõike 1 punktis 3 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ja jahipidamisel kaitse-eesmärgi saavutamiseks;

3) keelatud on sõitmine jetiga, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel;

4) keelatud on lohesurf Uudepanga sihtkaitsevööndis 1. detsembrist 30. aprillini.

(6) Kaitsealal on lubatud jahipidamine arvestades järgmisi erisusi:

1) keelatud on hallhülgejaht;

2) keelatud on linnujaht;

3) jahipidamine Aherahu, Alumise Vaika, Laasirahu, Lauri, Naistekivi, Pihlaluiu, Pätsurahu, Salava, Tarja, Telve, Uus Nootamaa ja Vesiloo sihtkaitsevööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul kaitse-eesmärgi saavutamiseks;

4) jahipidamine Eeriksaare, Elda, Harilaiu, Kolga, Kuusnõmme, Laukabe, Loonalaiu, Vilsandi ja Uudepanga sihtkaitsevööndis on 1. veebruarist 31. juulini lubatud kaitseala valitseja nõusolekul kaitse-eesmärgi saavutamiseks, inimese elule või tervisele tekkiva ohu vältimiseks, uluki tekitatud kahjustuse vältimiseks ning uluki kaudu leviva haiguse tõkestamiseks;

5) ajujaht Eeriksaare, Elda, Harilaiu, Kolga, Kuusnõmme, Laukabe, Loonalaiu ja Vilsandi sihtkaitsevööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul kaitse-eesmärgi saavutamiseks, inimese elule või tervisele tekkiva ohu vältimiseks, uluki tekitatud kahjustuse vältimiseks ning uluki kaudu leviva haiguse tõkestamiseks.

§ 6. Vajalik tegevus

Poollooduslike koosluste aladel on nende ilme ja liigikoosseisu taastamiseks ja säilitamiseks vajalik rohu ja roo niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine või eemaldamine.

§ 7. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;

3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

4) lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda;

5) anda projekteerimistingimusi;

6) anda ehitusluba;

7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda veeluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist;

8) jahilukeid lisaõota.

§ 8. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk

Loodusreservaat

§ 9. Loodusreservaadi määratlus

(1) Loodusreservaat on otsesest inimtegevusest puutumata loodusega kaitseala osa, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena.

(2) Kaitsealal on neli loodusreservaati:

- 1) Innarahu loodusreservaat;
- 2) Laevarahu loodusreservaat;
- 3) Lõuna-Vaika loodusreservaat;
- 4) Nootamaa loodusreservaat.

§ 10. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk

Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

§ 11. Tegevus loodusreservaadis

Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine ning ujuvvahenditega liikumine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamise eesmärgil ning kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala seisundi jälgimise ja hindamise ning teadustegevuse eesmärgil.

4. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 12. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- või veela seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on 21 sihtkaitsevööndit:

- 1) Aherahu sihtkaitsevöönd;
- 2) Alumise Vaika sihtkaitsevöönd;
- 3) Eeriksaare sihtkaitsevöönd;
- 4) Elda sihtkaitsevöönd;
- 5) Harilaiu sihtkaitsevöönd;
- 6) Kolga sihtkaitsevöönd;
- 7) Kuusnõmme sihtkaitsevöönd;
- 8) Laasirahu sihtkaitsevöönd;
- 9) Laukabe sihtkaitsevöönd;
- 10) Lauri sihtkaitsevöönd;
- 11) Loonalaiu sihtkaitsevöönd;
- 12) Naistekivi sihtkaitsevöönd;
- 13) Pihlilaiu sihtkaitsevöönd;
- 14) Pätsurahu sihtkaitsevöönd;
- 15) Salava sihtkaitsevöönd;
- 16) Tarja sihtkaitsevöönd;
- 17) Telve sihtkaitsevöönd;
- 18) Uudepanga sihtkaitsevöönd;
- 19) Uus Nootamaa sihtkaitsevöönd;
- 20) Vesiloo sihtkaitsevöönd;
- 21) Vilsandi sihtkaitsevöönd.

§ 13. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Aherahu, Alumise Vaika, Naistekivi, Pihlilaiu, Pätsurahu ja Uus Nootamaa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on loodusliku arengu kaudu haudelinnustiku ja nende elupaikade kaitse.

(2) Harilaiu, Kuusnõmme ja Laukabe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ranniku-, metsa-, soo-, järve- ja niidukoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ja kultuuripärandi objektide säilitamine. Harilaiu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on muu hulgas kaitstava looduse üksikobjekti Kuralase tamme kaitse.

(3) Laasirahu, Lauri, Salava, Tarja ja Telve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ranniku- ja niidukoosluste kaitse ning haudelinnustiku ja nende elupaikade kaitse.

(4) Kolga ja Vilsandi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa-, soo- ja niidukoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ja kultuuripärandi objektide säilitamine.

(5) Eeriksaare, Elda ja Loonalaiu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ranniku-, metsa- ja niidukoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ja kultuuripärandi objektide säilitamine.

(6) Uudepanga sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on lindude talvitusala kaitse.

(7) Vesiloo sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on loodusliku arengu kaudu ranniku- ja metsakoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

§ 14. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud:

- 1) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud kohas;
- 2) Aherahu, Alumise Vaika, Eeriksaare, Elda, Harilaiu, Kuusnõmme, Laasirahu, Laukabe, Lauri, Loonalaiu, Naistekivi, Pihlalaiu, Pätsurahu, Salava, Tarja, Telve, Uus Nootamaa ja Vesiloo sihtkaitsevööndis kalapüük;
- 3) Uudepanga sihtkaitsevööndis kalapüük, välja arvatud püük nakkevõrguga ujuvvahendist jäävabast veest 1. detsembrist 30. aprillini.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas;
- 2) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ning poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus, välja arvatud Aherahu, Alumise Vaika, Naistekivi, Pihlalaiu, Pätsurahu, Uus Nootamaa ja Vesiloo sihtkaitsevööndis;
- 3) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 4) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja loodusliku veerežiimi taastamine;
- 5) olemasolevate ehitiste hooldustööd;
- 6) Eeriksaare, Elda, Harilaiu, Kuusnõmme ja Laukabe sihtkaitsevööndis adru ja pilliroo varumine.

§ 15. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) inimeste viibimine 1. aprillist 31. juulini Aherahu, Alumise Vaika, Laasirahu, Lauri, Naistekivi, Pihlalaiu, Pätsurahu, Salava, Tarja, Telve ja Uus Nootamaa sihtkaitsevööndis.

(2) Sihtkaitsevööndis on keelatud uute ehitiste püstitamise, välja arvatud:

- 1) tootmisotstarbeta ehitiste püstitamise kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks ehitise püstitamisel ranna ja kalda ehituskeeluvööndisse ei laiene ehitisele ehituskeeluvööndi ehituskeeld;
- 2) Eeriksaare, Elda, Harilaiu, Kolga, Kuusnõmme, Laukabe, Loonalaiu ja Vilsandi sihtkaitsevööndis kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks tee ja tehnovõrgu rajatise rajamine ning Elda, Harilaiu, Kuusnõmme, Laukabe ja Uudepanga sihtkaitsevööndis kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks lautrikoha ja paadisilla rajamine.

5. peatükk Piiranguvöönd

§ 16. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu loodusreservaati ega sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on kuus piiranguvööndit:

- 1) Ameerikametsa piiranguvöönd;
- 2) Atla piiranguvöönd;
- 3) Kuusnõmme piiranguvöönd;
- 4) Kõruse piiranguvöönd;
- 5) Läänemere piiranguvöönd;
- 6) Vilsandi piiranguvöönd.

§ 17. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

(1) Atla, Kuusnõmme, Kõruse ja Vilsandi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme, kultuuripärandi, sealhulgas rahvakultuuri, pärandmaastike, taluarhitektuuri ja asustusstruktuuri säilitamine ning ranniku-, niidu- ja metsakoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

(2) Läänemere piiranguvööndi kaitse-eesmärk on mereelupaikade ja -maastike ning rändlindude kaitse.

(3) Ameerikametsa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on teaduspärandi kaitse.

§ 18. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi;
- 2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud;
- 3) rahvaürituse korraldamine õuemaal;
- 4) kalapüük;
- 5) õuemaal rajatise püstitamine ja selle väliskonstruktsioonide muutmine, millega ei kaasne ehitusteatise või ehitusloa esitamise kohustust.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud, arvestades § 18 lõike 1 punktis 4 sätestatud erisusi:

1) ehitise püstitamine, kusjuures hoone püstitamine on lubatud piirkonnale omases ehitusstiilis vastavalt välja kujunenud asustusstruktuurile, kuid välja kujunenud asustusstruktuuri nõue ei kehti ühiskondliku ja kaitseala tarbeks vajaliku hoone püstitamisel;

2) ehitise püstitamine kaitseala tarbeks ehituskeeluvööndisse, kus ei laiene ehitisele ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld;

3) ehitise väliskonstruktsioonide muutmine.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:

1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud;

2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

3) roo varumine külmumata pinnasel;

4) aegjärgne- ja häilraie kuni 2 hektari suuruse langina.

(4) Piiranguvööndis on raiete tegemine lubatud 1. augustist 14. märtsini.

(5) Raiete tegemisel tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus. Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb raiel ühe hektari kohta jätta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puid või nende säilinud püstiseisvaid osi, mis ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

§ 19. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

1) uue maaparandussüsteemi rajamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul kraavi rajamine põllu-, õuemaal või tee tarbeks;

2) maavara kaevandamine;

3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;

4) biotsiidi, väetise ja taimekaitsevahendi kasutamine, välja arvatud õuemaal ja mahepõllumajanduses kasutamiseks lubatud väetise ja taimekaitsevahendi kasutamine põllumaal.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

6. peatükk Lõppsätted

§ 20. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 21. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 22. mai 1996. a määrus nr 144 „Vilsandi rahvuspargi kaitse-eeskirja ning välispiiri kirjelduse kinnitamine” (RT I 1996, 37, 745) tunnistatakse kehtetuks.

§ 22. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määruses nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas” tehakse järgmised muudatused:

1) määruse lisas esitatud Tagamõisa hoiuala kaart („Tagamõisa”) ja Karala-Pilguse hoiuala kaart („Karala-Pilguse”) asendatakse käesoleva määruse lisas 2 ja 3 esitatud kaartidega;

2)määruse § 1 lõike 1 punkt 59 sõnastatakse järgmiselt:

„59) Tagamõisa hoiuala, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – esmaste rannavallide (1210), merele avatud pankrandade (1230), eelluidete (2110), valgete luidete ehk liikuvate rannikuluidete (2120), hallide luidete ehk kinnistunud rannikuluidete (2130*), metsastunud luidete (2180), vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), kadastike (5130*), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), loodude (6280*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), puisniitude (6530*), lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soolehtmetsade (9080*), II lisas märgitud liikide – soohiilaka (*Liparis loeselii*), kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja madala unilooga (*Sisymbrium supinum*) elupaikade kaitse, samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Linnuliigid, kelle elupaiku kaitstakse, on: hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), hallhani (*Anser anser*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), hahk (*Somateria mollissima*), kirjuhahk (*Polysticta stelleri*), aul (*Clangula hyemalis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), väikekoskel (*Mergus albellus*), rohukoskel (*Mergus serrator*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), roo-lookull (*Circus aeruginosus*), kanakull (*Accipiter gentilis*), raudkull (*Accipiter nisus*), hiireviu (*Buteo buteo*), rukkirääk (*Crex crex*), sookurg (*Grus grus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), alk (*Alca torda*), krüüsel (*Cephus grylle*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), vööt-põosalind (*Sylvia nisoria*) ja punaselg-õgija (*Lanius collurio*).”.

§ 23. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 12. juuli 2022. a käskkirjaga nr 1-2/22/221 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 24. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

²Riia Loodusuurijate Ühing rentis juba 14. augustil 1910. a Kihelkonna kirikumõisalt Vaika saared merelindude kaitseala loomiseks. Vaika saared ja Vilsandi saare loodepoolne osa võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse otsusega 20. oktoobrist 1937. a maa-ala looduskaitse alla võtmise kohta. Vabariigi Valitsuse otsusega 8. septembrist 1939. a maa-ala looduskaitse alla võtmise kohta võeti järgneva osana praegusest Vilsandi rahvuspargist kaitse alla Harilaid. Rahvuspargi territooriumi põhiosa on olnud Vilsandi riikliku looduskaitsealana kaitse all alates 21. septembrist 1971. a, kui ENSV Ministrite Nõukogu kinnitas määruse nr 457 „Vaika Riikliku Looduskaitseala territooriumi laiendamise ja Vilsandi Riiklikuks Looduskaitsealaks ümbernimetamise kohta”. Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 1993. a määrusega nr 387 „Soomaa, Vilsandi ja Karula rahvuspargi moodustamine” reorganiseeriti looduskaitseala Vilsandi rahvuspargiks. Ajakohastamisele kuuluv kaitseala kaitse-eeskiri kinnitati Vabariigi Valitsuse 22. mai 1996. a määrusega nr 144 „Vilsandi rahvuspargi kaitse-eeskirja ning välispiiri kirjelduse kinnitamine”. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktist 57 hõlmab kaitseala Tagamõisa linnuala, alapunktist 63 Vilsandi linnuala ja alapunktist 8 Karala-Pilguse linnuala ning punkti 2 alapunktis 416 Tagamõisa loodusala, alapunktist 500 Vilsandi loodusala ja alapunktist 80 Karala-Pilguse loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi. Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt on Vilsandi rahvuspark rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala).

³Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

⁴Kaitseala välis- ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaportaalis (<https://keskkonnaportaal.ee>) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Kaja Kallas
Peaminister

Madis Kallas
Keskkonnaminister

Taimar Peterkop
Riigisekretär

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 1)

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 2)

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 3)

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 4)

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 5)

[Lisa 1](#) Vilsandi rahvuspark (Leht 6)

[Lisa 2](#) Karala-Pilguse hoiuala

[Lisa 3](#) Tagamõisa hoiuala